

Oslo, 14. november 2019

Kulturdepartementet
postmottak@kud.dep.no

Deres ref.: 18/2017

HØRING – UTKAST TIL LOV OM SPRÅK SPRÅKLOV

Først og fremst vil vi takke for muligheten til å uttale oss om utkastet. Norsk Oversetterforening ønsker en språklov velkommen, og vi er svært positive til lovens uttalte hovedformål: «å sikre at norsk språk held på posisjonen som eit fullverdig samfunnsberande språk i Noreg».

Videre verdsetter vi den fylldige gjennomgangen av situasjonen i det øvrige Norden og andre land (pkt. 1.4), men forundres over at man i utkastet til en norsk språklov gjennomgående legger seg på et så mye lavere ambisjonsnivå enn for eksempel Island og Frankrike.

Målet med en språklov må være å fremme, verne og styrke norsk språk på alle samfunnsområder og på alle utdanningsnivåer, slik den franske og den islandske språkloven bidrar til for sine språk. For å oppnå sitt formål, bør en språklov være overordnet allerede gjeldende lover. Vi undres derfor over at den foreslåtte språkloven vil være *sideilt* med andre eksisterende språkregulerende lover og avtaler, som opplæringsloven, høgskoleloven og NRK-avtalen. Vi er dessuten skuffet over at man bare retter seg mot det offentlige. Loven fremstår fremdeles som en mållov som i all hovedsak regulerer målformene nynorsk og bokmål.

Vi stiller oss positive til en lovfestet status for norsk tegnspråk og minoritetsspråkene. Det er også viktig at nynorsk og bokmål sidestilles. Vårt inntrykk er likevel at lovutkastet i hovedsak framstår som en kappestrid mellom bokmål og nynorsk, spesielt i de nye fylkeskommunene. Selv om det er viktig med særskilte lovbestemmelser for å hindre at nynorsken fortrenses av bokmålet, savner vi et perspektiv som i større grad viser at nynorsk og bokmål kjemper en felles kamp mot språk utenfra (engelsk), ikke mot hverandre. En språklov burde søke å virke samlende for alle aktører (Noregs Mållag, Riksmålsforbundet m.fl.) som fremmer og verner norsk språk.

Domenetap

I innledningen (pkt. 1.7) slås det fast at selv om norsk språk i seg selv ikke er truet, utsettes det for domenetap. «Eit språkskifte frå norsk til engelsk er ikkje sannsynleg i dag. Men det som er ein reell fare, er domenetap på svært viktige samfunnsområde. Til dels har det allereie skjedd eit domenetap til engelsk i næringslivet og i høgare utdanning» (s. 12).

Dette er urovekkende. Det er allerede mye som tyder på at domenetapet i høyere utdanning nå forplanter seg nedover i utdanningssystemet, slik at lærere på lavere nivå ikke behersker norsk fagterminologi på faget de underviser i. «Vi er i ferd med å miste fagspråket vårt,» begynner artikkelen «Bautaene i fagspråket» (*Språknytt* nr. 3, 2019).

Det er skuffende at høringsnotatet ikke forfølger denne sentrale problemstillingen videre, men heller går over til å diskutere samisk. Den reelle faren norsk språk står overfor, gjenspeiles ikke i lovutkastet. Det later til at man blir så opptatt av å beskytte norske minoritetsspråk mot majoritetsspråket at man ikke ser at alle norske språk er utsatt for en mye større trussel. Vi forundres over at utkastet ikke tar denne trusselen mer på alvor.

Hva kan gjøres? I 2002 forsvant bestemmelsen om at undervisningsspråket i høyere utdanning til vanlig skulle være norsk. I det forelagte lovutkastet gjelder språkkravet bare den administrative delen av universitetssektoren. Vi mener dette er for defensivt. Studenter ved norske høgskoler og universiteter bør ha lovfestet rett til å skrive eksamensoppgaver på norsk og/eller på nabospråkene. Vi mener videre at høyere utdanningsinstitusjoner i Norge plikter å tilby pensumlitteratur på norsk eller nabospråk i fag som er rettet inn mot norsk arbeidsliv, særlig på yrkesfaglige studieretninger. Videre ønsker vi at loven får en egen bestemmelse som pålegger det offentlige et særlig ansvar for å bruke norsk terminologi, både på bokmål og nynorsk. Her er Språkrådet et organ som kan gis større autoritet.

Nabospråk

Vi stiller oss positive til lovutkastets paragraf 8 vedrørende skandinaviske språk: «Alle har rett til å bruke svensk eller dansk i munnleg eller skriftleg kontakt med det offentlege. Offentlege organ kan svare på norsk.» En eksponering for dansk og svensk bør imidlertid ikke begrenses til ansatte i offentlig administrasjon, men ikke minst overføres til høyere utdanning, også for å forebygge ytterligere domenetap (jf. forrige avsnitt). En styrking av den gjensidige forståelsen mellom nabospråkene norsk, svensk og dansk kan også bidra til å begrense og i beste fall reversere domenetap til engelsk. Vi mener derfor at kringkastere har et særlig ansvar for å eksponere nordmenn for svensk og dansk fra tidlig alder, ikke minst ved å unngå å stemmesynkronisere barneprogrammer fra Sverige og Danmark.

NRK

I innledningen (pkt 2.3.1) står det at Kulturdepartementet har et direkte ansvar for NRK AS, og det siteres fra den såkalte NRK-plakaten: «NRKs tilbud skal i hovedsak ha norskspråklig innhold, og minst 25 pst. av innholdet skal være på nynorsk.» Vi undrer oss over at NRK-plakatens eksistens utelukker en innlemming av NRK i språkloven. Vi mener innføringen av en språklov er en gylden anledning til å bruke NRKs posisjon til å fremme, verne og styrke norsk språk gjennom å sikre kvaliteten på all norsk i statskanalen(e). Vi synes ikke det er tilfredsstillende å vise til at språkpolitikken i NRK «byggjer på lang tradisjon og (...) ikkje (har) direkte samanheng med reglane for bruk av bokmål og nynorsk i mållova». En språklov som retter seg mot statlige og fylkeskommunale organer, må inkludere landets og landsdelenes viktigste produsent og kringkaster av språklig innhold.

En styrking av norsk språk forutsetter blant annet bedre vilkår for TV-tekstere. Ifølge NAViO (Norsk audiovisuell oversetterforening) leser nordmenn i snitt tv-teksting tilsvarende rundt 18 romaner i året. Vi mener TV-teksting er så viktig for befolkningens språkkompetanse

at det bør være et politisk mål å sikre at teksten er av god kvalitet, noe som gjøres primært gjennom å sikre tekstene gode arbeidsvilkår og rimelig betaling. Her påhviler det NRK et særlig ansvar som bør formuleres fra statlig hold.

Morsmålsundervisning

Mange som vokser opp i Norge, har et annet morsmål enn norsk. Det er åpenbart viktig at disse barna tilegner seg majoritetsspråket på en måte som gir dem mulighet for likeverdig deltakelse i samfunnet. Forskning viser at barns morsmålskunnskap er avgjørende for innlæring av andrespråket. I lys av dette burde morsmålsopplæring være en lovfestet rettighet, og dersom vi først skal ha en språklov, ville det være naturlig også å innlemme morsmålskompetanse og -undervisning. Vi viser til vårt [innspill til ny stortingsmelding om språk](#).

Med vennlig hilsen
Norsk Oversetterforening

Ika Kaminka
foreningsleder